

Lisa van der Winden (l) en Marijke Bos (r)

Filmpjes over voorleeskunst

HULP BIJ VOORLEZEN – Hoe lees je voor aan heel jonge kinderen? Marijke Bos (BoekStart/Stichting Lezen) en Lisa van der Winden (Stichting Taalvorming) vertellen over de nieuwe voorleesfilmpjes die de deskundigheid van professionals moeten helpen vergroten.

DOOR MIRJAM NOORDUIJN

Heeft voorlezen aan baby's zin? Voor pedagogen en leesbevorderaars is dit een overbodige vraag: onderzoek uit 2015 wijst uit dat kinderen van ouders, die hun baby al voorlezen voordat deze acht maanden oud is, blijvend hoog op taal scoren. 'Maar toch,' zegt Marijke Bos, projectleider voor- en vroegschoolse periode van het leesbevorderende programma BoekStart, 'is dit voor veel mensen helemaal niet vanzelfsprekend. Want hoe doe je dat dan, een baby voorlezen die nog niet kan praten en zelf kan zitten? Wat voor boekjes moet je daarvoor gebruiken? En kan een baby de aandacht er wel bij houden? Veel ouders weten niet zo goed raad met deze vragen. Daarom beginnen ze vaak pas met voorlezen als de kinderen zelf al een beetje kunnen praten. En dat is eigenlijk te laat. Om een voorleesroutine te kweken, moet je kinderen echt veel eerder met boeken in aanraking brengen.'

Het vergroten van ouderbetrokkenheid

BoekStart – dat wordt uitgevoerd door Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek – pleit voor voorlezen vanaf drie maanden. Via gemeenten en consultatiebureaus krijgen jonge ouders daarom een brief met een waardebon, waarmee ze een gratis BoekStart-koffertje bij de bibliotheek kunnen ophalen, met daarin enkele babyboekjes, een voorleesbrochure en een bibliotheekpas voor hun pasgeborene. BoekStart begon in 2008 met acht bibliotheken in Brabant. Anno 2017 doen bijna alle bibliotheken mee. Marijke: 'Nu we landelijk zo'n breed netwerk hebben opgebouwd, is het de kunst om door te zetten. In totaal haalt ongeveer vijfendertig procent van de ouders het koffertje op. En van de laagopgeleiden – die groep willen we natuurlijk vooral bereiken – is dat dertien procent. Dat moet meer worden. Bibliotheken, consultatiebureaus, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven moeten daarop toezien. Zij moeten met ouders in gesprek treden, hun vertellen hoe ze hun betrokkenheid bij de taalontwikkeling van hun kind kunnen vergroten. Want dat is het uiteindelijke doel van BoekStart: meer ouderbetrokkenheid.'

Werken met filmpjes

Marijke vervolgt: 'Om die instellingen daarbij te helpen en hun deskundigheid te bevorderen kwamen we op het idee om een serie filmpjes te maken van diverse ouders die baby's van verschillende leeftijden voorlezen. Professionals van de kinderdagopvang of bibliotheek kunnen die dan bijvoorbeeld gebruiken bij ouderbijeenkomsten.' Voor het maken van de filmfragmenten benaderde Marijke Lisa van der Winden, afgestudeerd taalwetenschapper en consultant bij Stichting Taalvorming, een organisatie die scholen ondersteunt bij hun taalonderwijs middels werkvormen vanuit de kunst, drama en literatuur. Lisa had eerder filmpjes gemaakt en gebruikt bij voorleescursussen aan ouders van jonge basisschoolkinderen. 'Die bleken enorm succesvol,' aldus Lisa. 'Voor ouders die niet zijn opgegroeid met boeken en voorlezen, was het heel prettig te zien hoe anderen dat doen. De filmpjes gaven veel gespreksstof. Het hielp ouders zich bewust te worden van hoe ze voorlezen, hoe hun kind reageerde, wat als plezierig werd ervaren, wanneer het kind volgde of juist afhaakte. Dat bewustwordingsproces, daar gaat het om: dat je weet dat je op verschillende manieren kunt voorlezen en dat je zelf kunt ontdekken wat voor jou en je kind het beste werkt.'

'De zes filmfragmenten die Lisa voor BoekStart maakte zijn daarom zeer realistisch,' vervolgt Marijke, 'met voor iedereen herkenbare situaties'. Lisa vult aan: 'We hadden van tevoren natuurlijk wel een lijst onderwerpen bedacht die in de films terug moesten komen: voorleeshouding en voorleesomgeving, de vraag wat voor soort boekjes voor die heel jonge groep geschikt is, hoe je de aandacht vangt, en in welke taal je voorleest als je niet in Nederland geboren bent.' Marijke: 'Daarom hebben we bewust ouders met verschillende achtergronden gezocht. Via werkcontacten op school heeft Lisa die uiteindelijk gevonden. Moeders, vaders, ouders met taalproblemen of een andere moedertaal. Maar verder is er niets in scène gezet. We hebben tijdens het filmen alleen soms een beetje gestuurd.' Lisa: 'we hadden bijvoorbeeld een paar extra boeken bij ons. Of we vroegen de ouders eens anders te gaan zitten. Dat is het wel zo ongeveer. Bij de montage hebben we de onderwerpenlijst er pas weer bij gepakt.' Marijke voegt toe: 'Zo weerspiegelen de filmpjes elementen uit de leesontwikkeling van heel jonge kinderen, zoals we die bij BoekStart hebben beschreven.'

Voorlezen zonder druk

Een van de filmpjes toont bijvoorbeeld een moeder die haar baby van twaalf weken eerst uit *Raad eens hoeveel ik van je hou* voorleest en daarna uit een knisperboekje over Kikker van Max Velthuijs. Daarbij houdt ze haar zoontje ook anders vast. Je kunt er van alles uit opmaken: dat afbeeldingen in pasteltinten op die leeftijd minder effectief zijn dan duidelijk contrasterende plaatjes. Dat het aankijken van je kind je veel kan vertellen over wat hem interesseert. En dat als je kind moe is je maar beter kan stoppen. Een ander fragment zoomt juist in op de voorleesplek. Kiest de vader de speelhoek, of de bank om zijn negentien maanden oude dochter voor te lezen? En laat hij de televisie op de achtergrond aanstaan of niet?

Bij de filmpjes is een handleiding met kijkvragen, zodat de professionals op een prettige manier met ouders kunnen communiceren over hun voorleeskunst. 'Ouders moeten voorlezen niet als een druk ervaren,' licht Lisa toe. 'De voorleeslobby is hier zo goed gevoerd, dat dat een reëel risico is. Wij komen in de praktijk soms mensen tegen die zich schuldig voelen als ze eens een dag niet voorlezen. Of afhaken als hun kind in een lastige periode zit. Dan schiet je je doel voorbij.'

Afgelopen november zijn de filmpjes de wereld in gestuurd. 'Als volwaardig onderdeel van BoekStart,' zegt Marijke. 'Nu zijn de bibliotheken aan zet. We roepen ze op om mee te denken hoe de filmpjes te gebruiken. Hoe ze in te zetten in hun trainingen voor de leidsters in de kinderdagopvang, of de vrijwilligers van de voorleesexpres. Zodat die op hun beurt ouders meer bij de taalontwikkeling van hun kind betrekken. Makkelijk is het niet. Maar wel heel belangrijk. En we hebben elkaar allemaal nodig.' ●●● www.boekstart.nl

FOTO: JÜRGEN KOOPMANSCHAP

BoekStart is een leesbevorderend programma voor heel jong kinderen én hun ouders. Het bestaat sinds 2008 en wordt in het kader van Kunst van Lezen in opdracht van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap uitgevoerd door Stichting Lezen (Marijke Bos) en de Koninklijke Bibliotheek (Julienne van den Heuvel). BoekStart volgt de principes van de doorgaande leeslijn. Daarbij staat een aanbod van ondersteunende en bij het taalonderwijs aansluitende activiteiten centraal. Zo zijn recentelijk samen met Stichting Taalvorming (Lisa van der Winden) filmfragmenten ontwikkeld die via het bibliotheekwezen tot een grotere ouderbetrokkenheid moeten leiden. Bij alle BoekStart-activiteiten staat leesplezier voorop.

boekstart.nl; taalvorming.nl